

Naturvernforbundet
Hordaland

Vasskraft: Potensiale og utfordringar

Synnøve Kvamme
Fylkessekretær
Naturvernforbundet Hordaland

Vassdragsnaturen har alltid vore ein viktig grunn til at turistar kjem til Noreg.

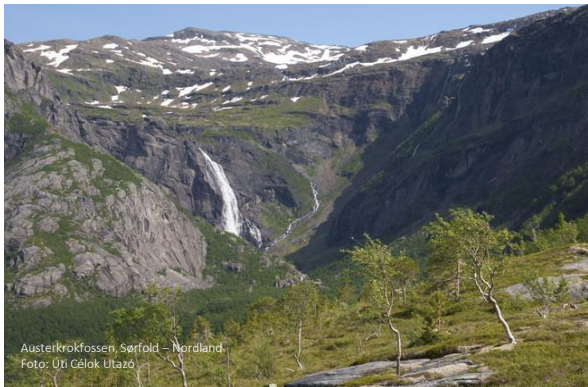
Me har 10 av verdas 30 høgaste fossar.

Tegnet paa Steen af

P. F. Wergmann.

VEI OVER FILEFJELD.

Austerkrokfossen, Sørfold – Nordland
Foto: Úti Célok Utazó

Mønggefossen, Rauma – Møre og Romsdal
Foto: Marthinus Skøien / Nasjonalbiblioteket

Skjutfossen, Eldfjord – Hordaland
Foto: Kim Rasmussen – Wikimedia

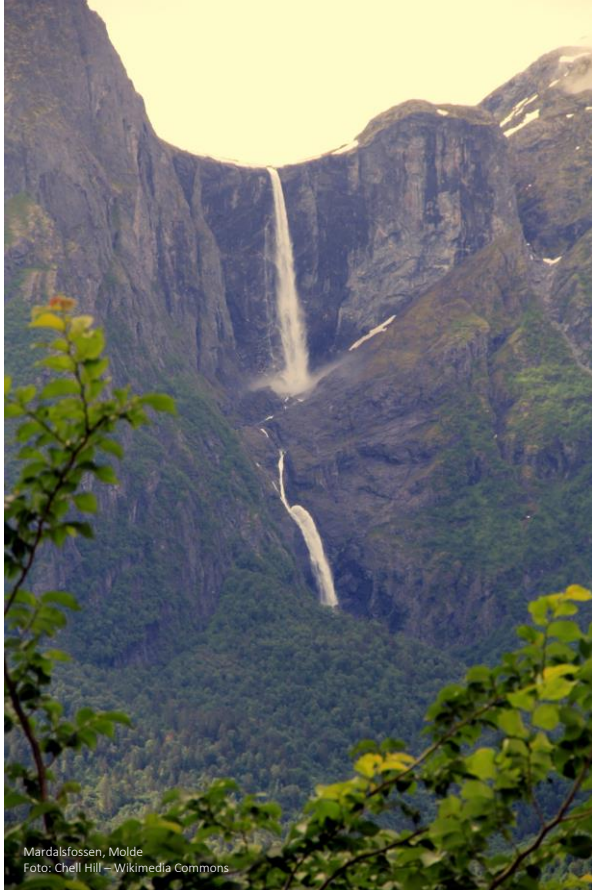
Mollisfossen, Reisa nasjonalpark, Nordreisa – Troms
Foto: Frode Valnes / Statskog SF / Flickr (CC BY-NC 2.0)

Ringedalsfossen, Odda – Hordaland
Foto: Marthinus Skøien / Nasjonalbiblioteket

Vettisfossen, Årdal
Foto: Silverkey (Mickael Delcey) Wikimedia Commons

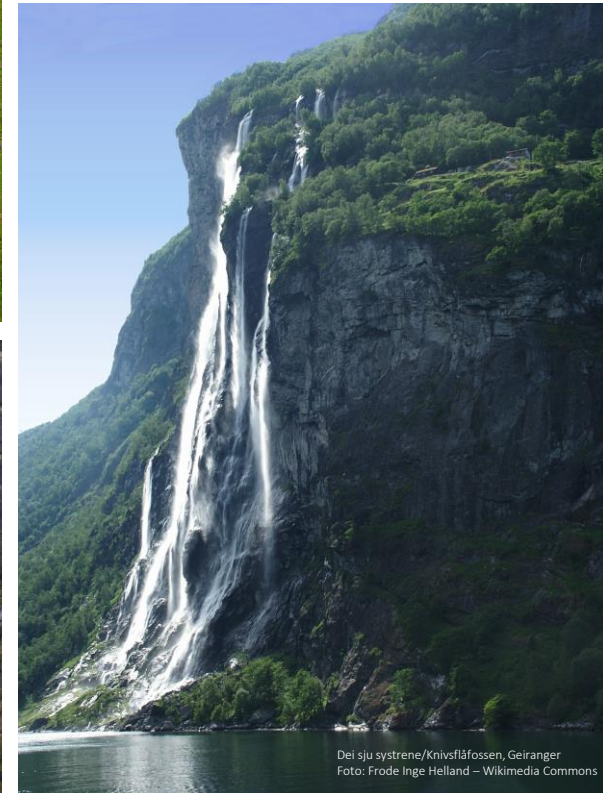
Mårdalsfossen, Molde
Foto: Chell Hill – Wikimedia Commons

Vedalsfossen, Eldfjord – Hordaland
Foto: Bjartski – Wikimedia Commons

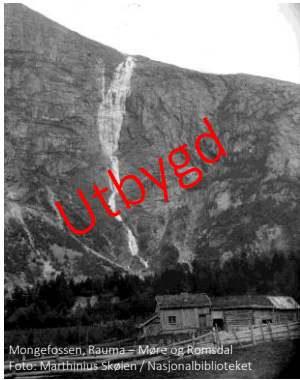
Tyssestrengene, Odda – Hordaland
Foto: Axel Lindahl / Nasjonalbiblioteket

Dei sju systrene / Knivsflåfossen, Geiranger
Foto: Frode Inge Helland – Wikimedia Commons

Austerkrokfossen, Sørfold – Nordland
Foto: Ūti C lok Utaz 

Mongefossen, Rauma – M re og Romsdal
Foto: Marthinus Sk len / Nasjonalbiblioteket

Skjutfossen, Eldfjord – Hordanger
Foto: Kim Rasmussen – Wikimedia

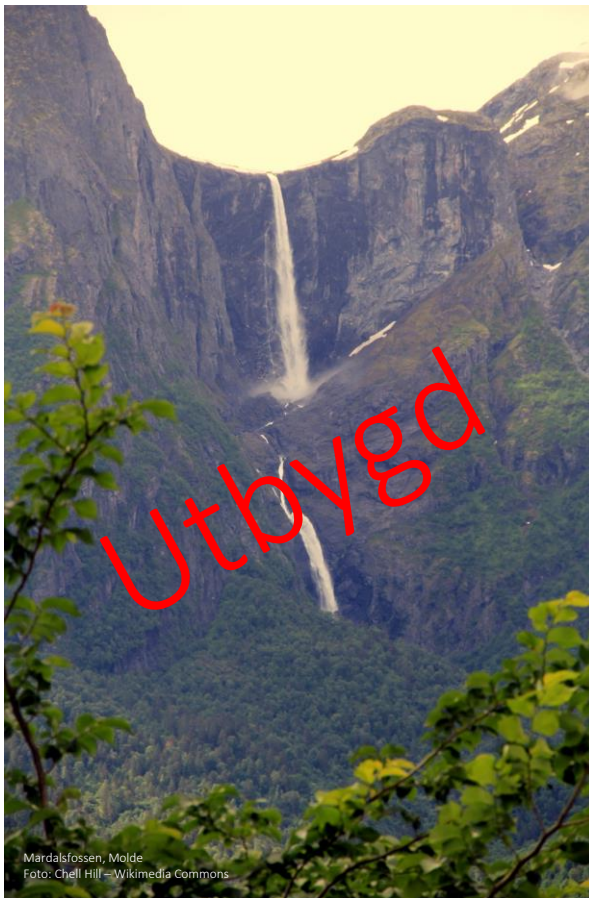
Mollisfossen, Reisa nasjonalpark, Nordreisa – Troms
Foto: Frode Valnes / Statskog SF / Flickr (CC BY-NC 2.0)

Ringedalsfossen, Odda – Hordanger
Foto: Marthinus Sk len / Nasjonalbiblioteket

Vettisfossen, Ardal
Foto: Silverkey (Mickael Delcey) Wikimedia Commons

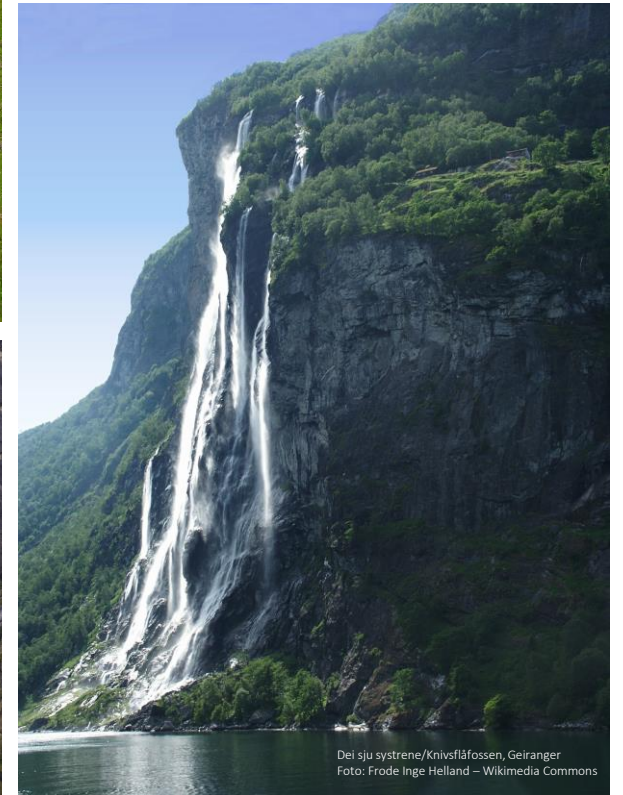
M rdalsfossen, Molde
Foto: Chell Hill – Wikimedia Commons

Tyssestrengene, Odda – Hordanger
Foto: Axel Lindahl / Nasjonalbiblioteket

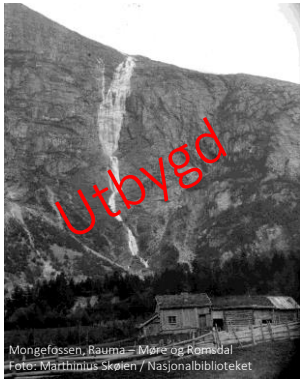
Vedalsfossen, Eldfjord – Hordanger
Foto: Bjartski – Wikimedia Commons

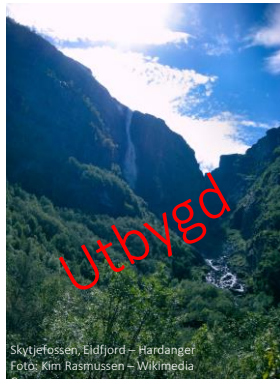
Dei sju systrene/Knivsl fossen, Geiranger
Foto: Frode Inge Helland – Wikimedia Commons

Austerkrokfossen, Sørfold – Nordland
Foto: Ūti C lok Utazo

Mongefossen, Rauma – M re og Romsdal
Foto: Marthinus Sk len / Nasjonalbiblioteket

Skj tjefossen, Eldfjord – Hordaland
Foto: Kim Rasmussen – Wikimedia

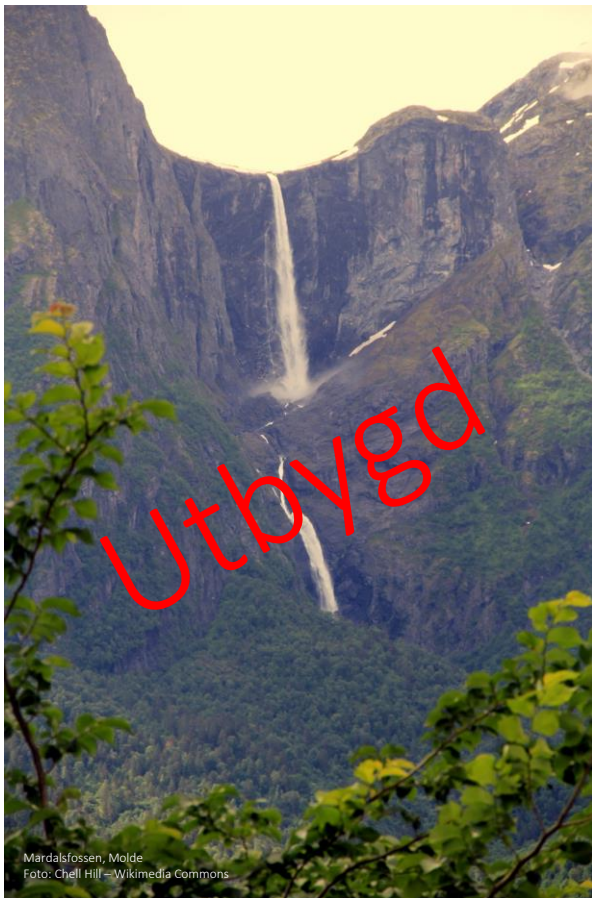
Mollisfossen, Reisa nasjonalpark, Nordreisa – Troms
Foto: Frode Valnes / Statskog SF / Flickr (CC BY-NC 2.0)

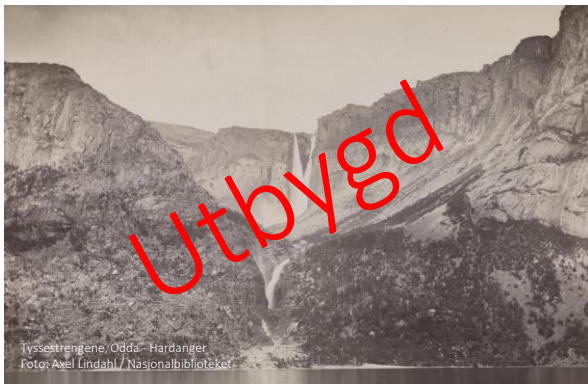
Ringedalsfossen, Odda – Hordaland
Foto: Marthinus Sk len / Nasjonalbiblioteket

Vettisfossen, Ardal
Foto: Silverkey (Mickael Delcey) Wikimedia Commons

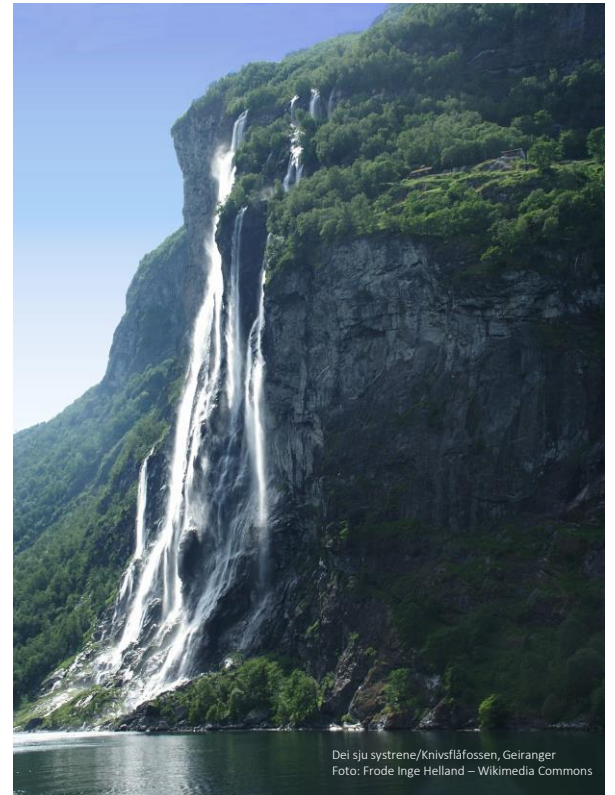
M rdalsfossen, Molde
Foto: Chell Hill – Wikimedia Commons

Tyssestrengene, Odda – Hordaland
Foto: Axel Lindahl / Nasjonalbiblioteket

Vedalsfossen, Eldfjord – Hordaland
Foto: Bjartski – Wikimedia Commons

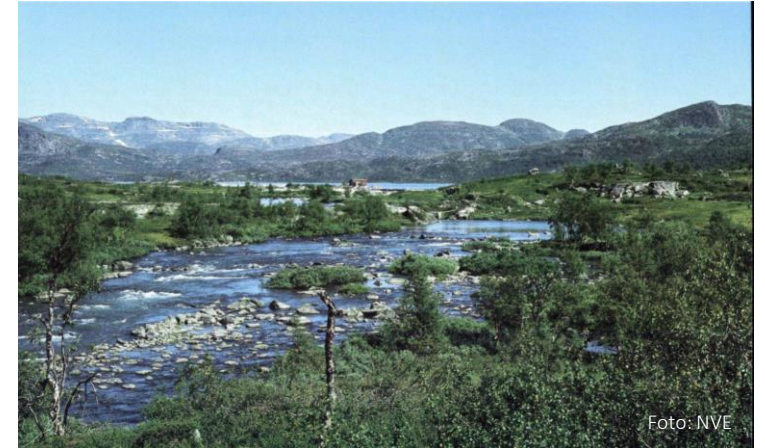

Dei sju systrene/Knivfl fossen, Geiranger
Foto: Frode Inge Helland – Wikimedia Commons

Frå utbygging av Sysendammen på Hardangervidda

Før utbygging

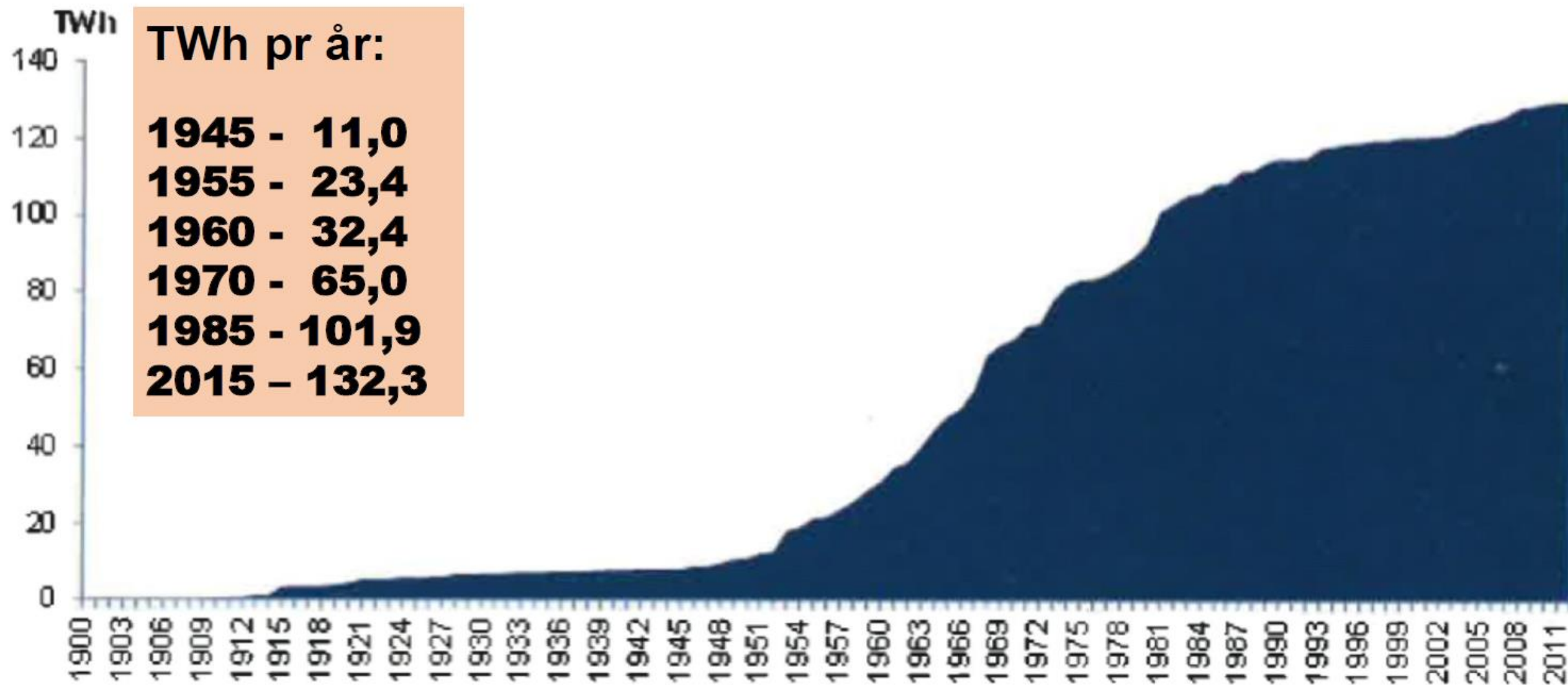

Eit av dei første kraftverka:
Tinfos, Notodden, 1877

Midlere kraftproduksjon perioden 1900 - 2012

Målet var først: Straum til bygde og by

1936: 700 000 av 3 mill. utan straum

1958: 45 000 utan straum

1965: 2700 utan straum

1990: 100 utan straum

Naturvernforbundet
Hordaland

... og industriutvikling.

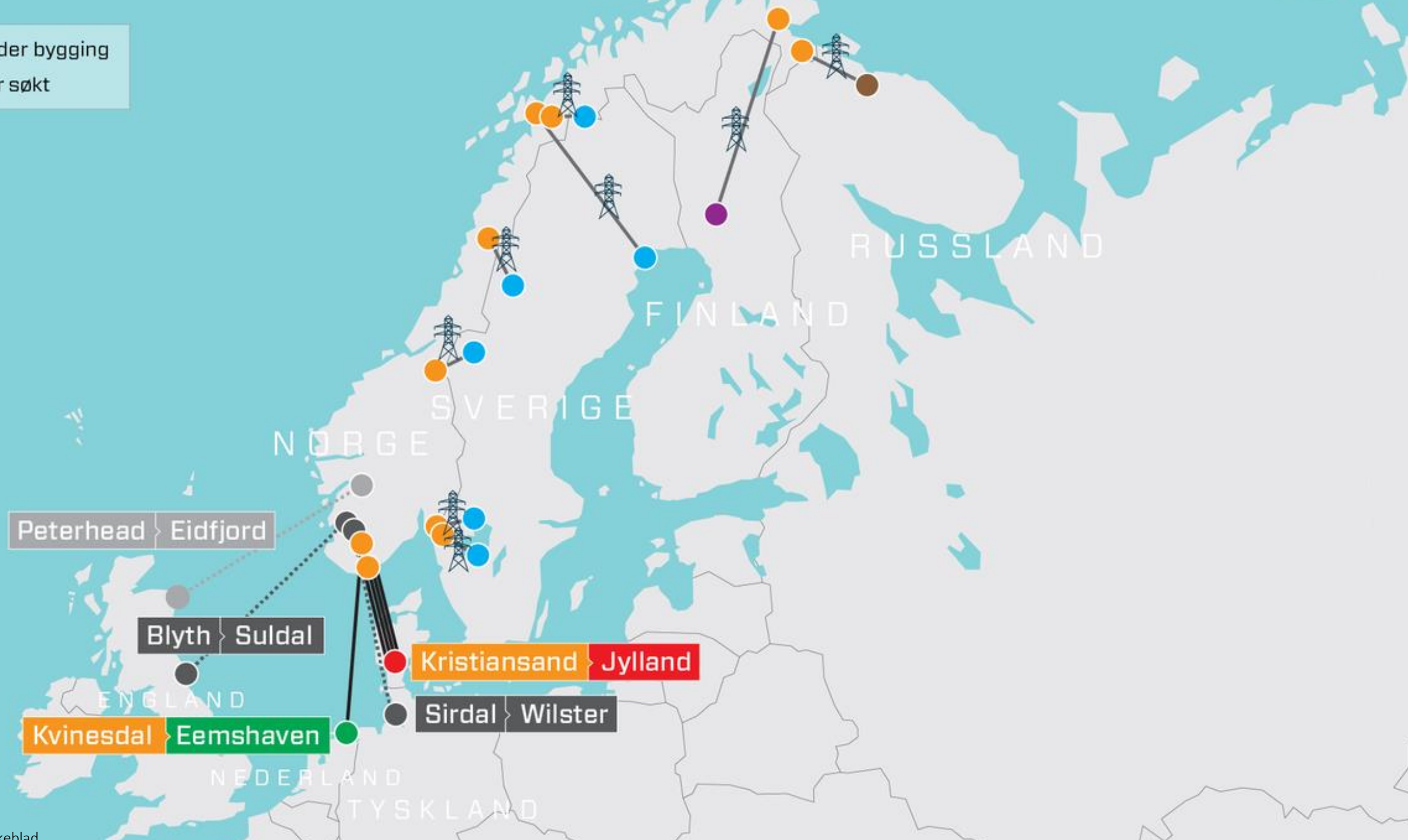
I perioden 1946-1950 var det ein stor forbruksauke:

- Kraftkrevjande industri 84%
- Industri/handverk 38%
- Hushald/andre føremål 28%

I dag:
1651 vasskraftverk
som produserer
135,6 TWh i
gjennomsnitt
= straum til
6 780 000
husstandar

■ Under bygging
■ Har søkt

Figur: Teknisk Ukeblad

Etter 100 år med
vasskraftutbygging er
2/3 av dei store
vassdraga i Noreg
regulert

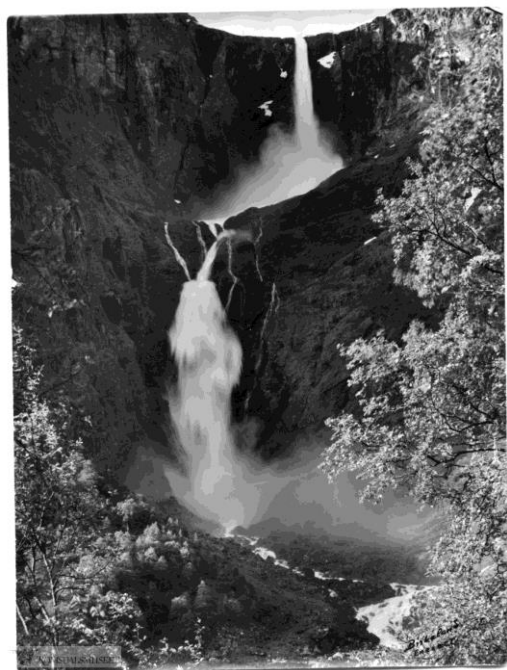
Norwegian Waterfall av Thomas Fearnley
The Bridgeman Art Library

Naturvernforbundet
Hordaland

Elvar og bekkar er på
raudlista over truga
naturtypar i Noreg

I Hordaland er 60% av vassdraga utbygd eller under utbygging.

Me eksporterer netto årleg rundt 15 TWh i gjennomsnitt (= 750 000 husstandar)

Frå bygginga av Alta kraftverk 1986
Foto: NVE/Knut Ove Hillestad

Arne Næss blir arrestert under Mardølaaksjonen 1970
Foto: Scanpix

Altaaksjonen 1979
Foto: Riksarkivet

Tørrlagt elv i Hjelmeland
Foto: Naturvernforbundet i Rogaland

Tyssestrengene
Offentleg bilete

Tyssestrengene tørrlagt
Foto: Kraftmuseet

Foto: Pixabay

Foto: Pixabay

Foto: Joel Berglund/Wikimedia Commons

Foto: Rune Halvorsen/Artsdatabanken

Foto: GerardM/Wikimedia Commons

Fant rødlistede arter i utbyggingstruet vassdrag

Fagbiologer fant fem ganger flere rødlistede arter i Øystesevassdraget enn det konsulentene som kraftselskapet hadde leid inn gjorde.

Publisert 9. august 2016

ATTRAKSJON: Ørredalsfossen ligger i nedre del av Øystesevassdraget der det planlegges kraftutbygging. - Hele vassdraget må bevares, sier Helene Ødven, daglig leder i Bergen og Hordaland Turlag. **Foto: TOR HØVIK**

Elvebredden hadde mange rødlistearter. Kraftselskapets innleide biologer fant ingen.

Naturvernere hyret inn egne eksperter for å undersøke utbyggingstruet elvelandskap i Hardanger. De gjorde funn av en rekke sjeldne arter.

Noregs vassdrags- og energidirektorat anslår at det er potensiale for 27,4 TWh ny vasskraft.

Det tilsvarer over 42 nye Alta-kraftverk.

The Rapid Decline Of The Natural World Is A Crisis Even Bigger Than Climate Change

A three-year UN-backed study from the Intergovernmental Science-Policy Platform
On Biodiversity and Ecosystem Services has grim implications for the future of
humanity.

By [John Vidal](#) | 03/15/2019 05:45 am ET | Updated Mar 16, 2019

FNs naturpanel: Menneskelig aktivitet truer eksistensen til én million arter

Publisert: 08.05.2019 - Kristian Tvedt

– Bevisene er krystallklare: naturen er i trøbbel. Derfor er vi i trøbbel, sa Naturpanelets Sandra Díaz da organisasjonens første Global Assessment Report ble presentert i Paris mandag 6. mai.

TRUET: Haren er nå for første gang kommet med på rødlista. Haren blir hvit om vinteren, noe som gir god kamuflasje. Men når snøen uteblir, blir den hvite haren lett synlig og sjansen for å bli tatt øke, ifølge WWF. Foto: Scanpix.

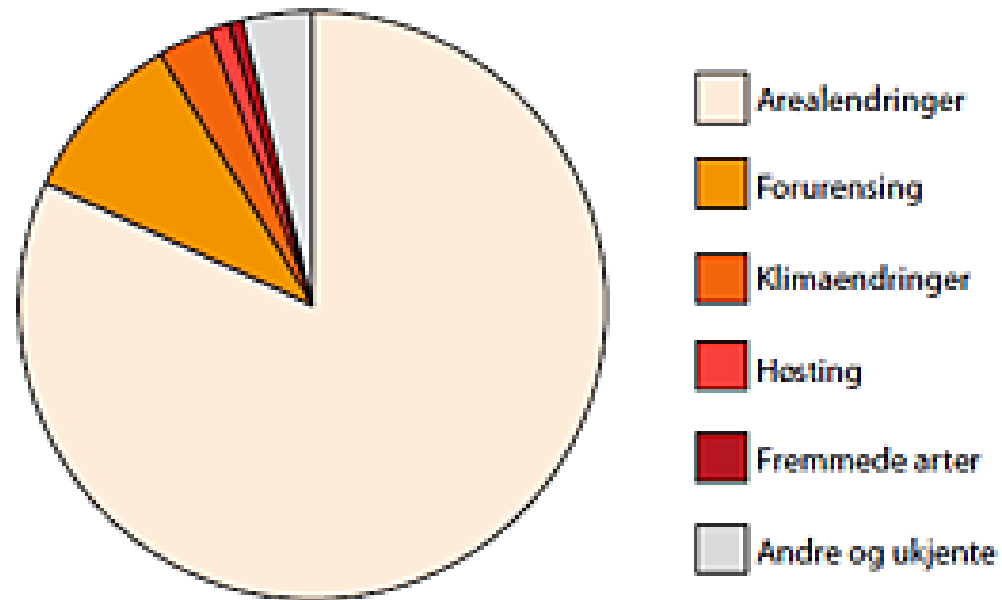
Ny rødliste lanseres i dag: - Hver femte art i fare for å bli utryddet

- Utdøingsfarten er kanskje 1000 ganger raskere enn vanlige tempo.

Dei største trugsmåla mot arts mangfaldet i Noreg:

Arealendring og øydelegging står for 90%!

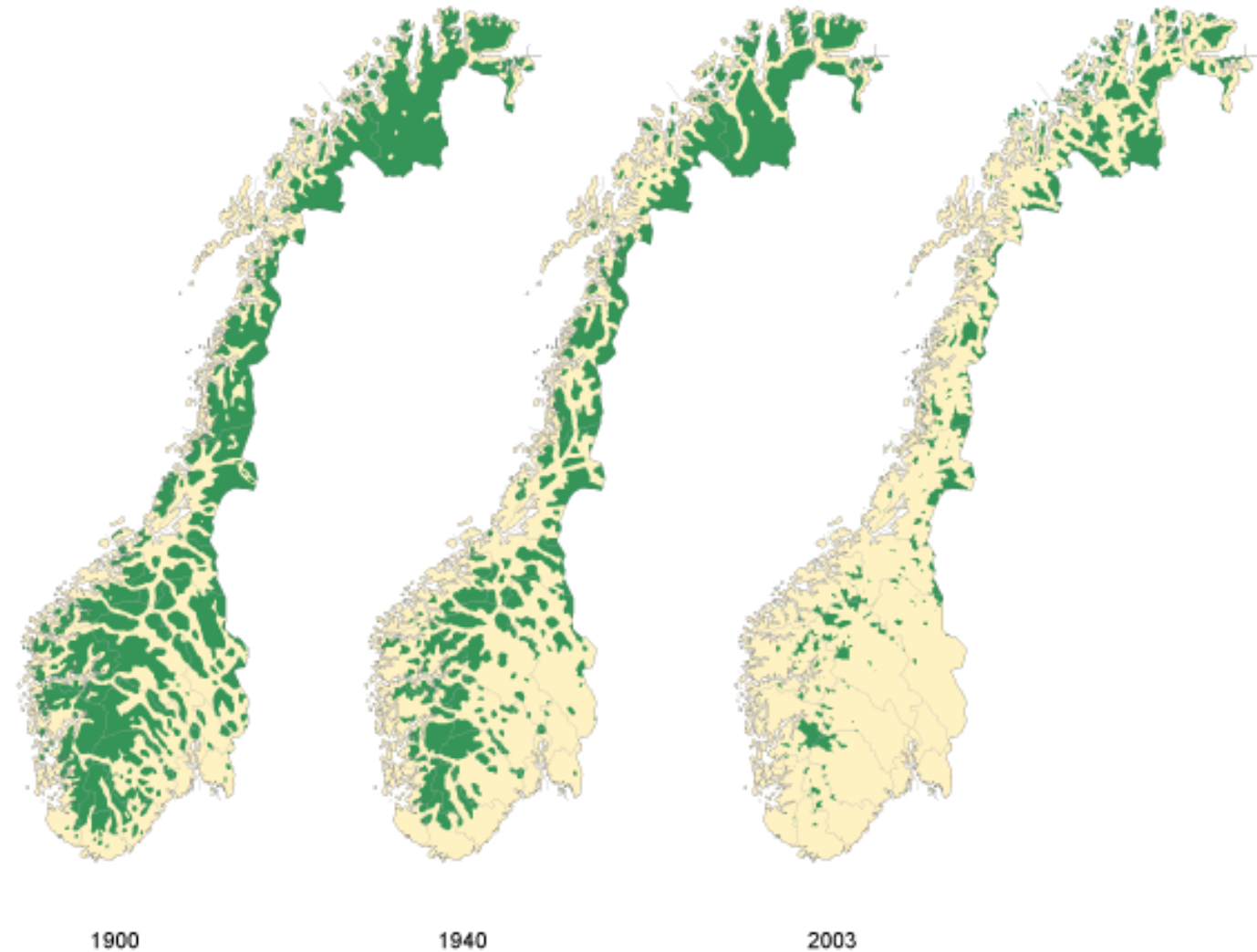

Villmarkspregede områder i Norge

Områder som ligger mer enn 5 kilometer fra tyngre tekniske inngrep

I år 1900 var om lag halvparten av Norge villmarkspreget, det vil seia natur som ligg minst 5 km frå tyngre, tekniske inngrep.

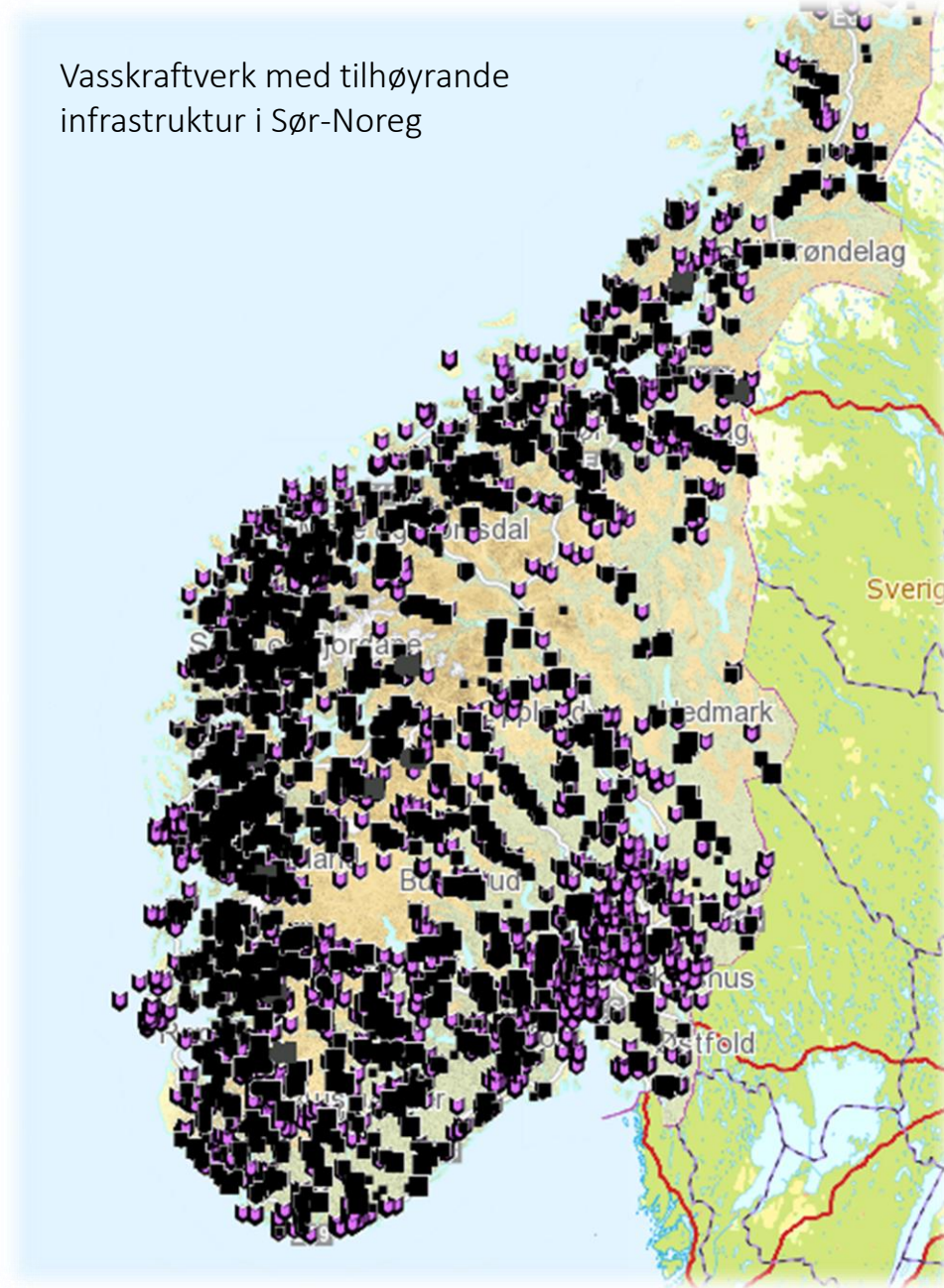
Per 2018 har me mindre enn 11,5% villmarkspregeta natur igjen.

Naturvernforbundet
Hordaland

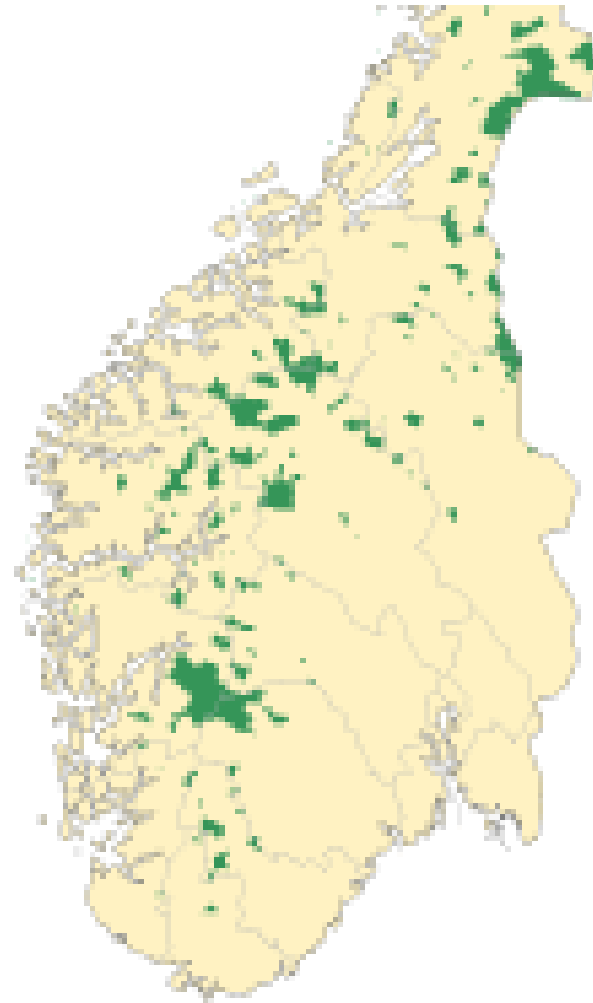
Vasskraftverk med tilhørende
infrastruktur i Sør-Noreg

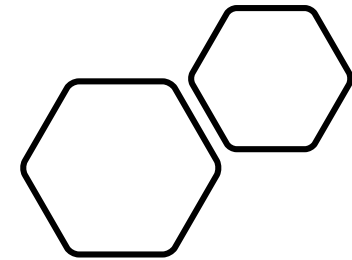

Naturvernforbundet
Hordaland

Resterande villmark i Sør-Noreg

Oppgradering og
utviding av
eksisterende
vasskraftverk

=

potensiale på mellom 5
og 20 TWh (250 000 -
1 000 000 husstandar)

– men utviding kan
også ha negative
naturkonsekvensar

Me meiner tida er inne for å ta vare på det som er igjen av intakt vassdragsnatur – og heller sjå på potensialet for å modernisera dei gamle vasskraftverka.

Naturvernforbundet
Hordaland